

forstaa, at det er klogest og rigtigst, at de føre denne Lovs Bestemmelser nogenlunde humant ud i Livet. Jeg haaber desuden ogsaa, at Arbejdsforholdene maa være saadanne nu for Tiden og i Fremtiden, at det ikke vil være let for en Godsejer at behandle en Lejehusmand paa den Maade, at han uden nogen fyldestgørende Grund jager ham og hans Familie bort fra Lejehuset, idet det er mit Haab, at Husmændene ville have saa megen Selvstændighed, at de ikke mere ville leje det Hus af denne Godsejer, men lade det staa tomt og lade Godsejeren eventuelt oven i Købet faa nogle Mulkter, fordi Huset ikke bliver lejet ud. Dertil kommer den Omstændighed, at medens en Godsejer nu kan sætte en Lejer ud af Huset uden at skulle give ham nogen som helst Erstatning, bliver jo Forholdet herefter det, at saa snart Lejeren blot i nogle Tilfælde med Ejeren Vidende har foretaget nogen Forbedring, og Godsejeren saa senere en Gang, naar de blive uenige, vil sætte ham ud, bliver Godsejeren nødt til at give ham Erstatning for de Forbedringer, han har foretaget paa Huset eller Lodden, og saa skal der finde saadanne Opgørelser Sted, som altid ville være besværlige for Godsejeren og snarere ville være en Hemske end en Spore paa hans Lyst til at jage Husmanden ud af Lejehuset. Det Gode er i alt Fald vundet, at Godsejeren skal sige til, forinden Forbedringen har fundet Sted. Han kan ikke som nu lade en Husmand sidde maaske en hel Menneskealder igennem og forbedre det Hus, han bebør, maaske delvis bygge det om og i høj Grad gennem sin Flid forbedre den Lod, som ligger til Huset, og saa en Dag lade Husmanden faa en Opsigelse og tilegne sig Huset uden at give Husmanden nogen som helst Erstatning for det Livs Arbejde, han har nedlagt i det.

De Huse, som hidtil have været Fæstehuse, blive nu Pligthuse, men det er dog neppe 6,000 Huse, som gaa over til at blive Pligthuse ad denne Vej; thi det er kun de Fæstehuse, som ligge paa Bondegaard, men ikke de Fæstehuse, som ligge paa Hovedgaardsjord, frigjort Jord eller anden fri Jord. Hvor mange af de uuværende ca. 6,000 Fæstehuse der ligger paa Bondegaard, og hvor mange paa fri Jord, ved jeg ikke, og det tror jeg ikke, man kan faa oplyst noget Steds, men jeg skulde for Resten antage — det er kun en ganske løs Antagelse —, at de fleste af Fæstehusene ligge paa Bondejord, idet det rimeligvis er Huse, som ere udlagte i Stedet

for nedlagte Bøndergaarde. Jeg vil henstille til den højtærede Landbrugsminister, om det ikke var muligt, at der nu i Anledning af disse Pligthuse, som nu komme frem, kunde blive foranstaltet en hel Opgørelse over, hvor mange Pligthuse der egentlig er her i Landet. Vi have en hel Række gamle Pligthuse fra den gamle Landbolovgivning, fra Jordudstyknings Tid, og Huse, som ere komne i Stedet for Fredskov og i andre Tilfælde, som der tidligere er gjort Rede for her i Tinget, men siden Begyndelsen af 60-erne i forrige Aarhundrede ere Amtmændenes Indberetninger til Ministeriet om disse Pligthuse og deres Tilstand indkommen ophørte. Dette er vistnok ulovligt, men i alt Fald er det et rent administrativt Skridt, der blev foretaget, den Gang den daværende Indenrigsminister tilskrev Amtmændene, at nu skulde de for Fremtiden ikke indlevere nogen Indberetning om Pligthusene, og jeg synes, at det vilde være en meget smuk Ting af Systemskiftet, om den nuværende Landbrugsminister vilde gøre denne administrative Skrivelse om og paalægge Amtmændene at indsende Indberetning om, hvorledes det gaar med de Pligthuse, som ere fra gamle Dage, og hvorom man maa kunne finde Oplysning i de sidste Indberetninger, som indkom 1861 eller 1862, saa vidt jeg husker. Dette synes jeg ganske naturligt kunde gøres i Forbindelse med det, som der nu maa foranstalles for at skaffe Oplysning om, hvor mange af de nuværende Fælleshuse der skal gaa over til at være Pligthuse.

Dernæst vil jeg ogsaa henstille til den højtærede Landbrugsminister, om han ikke overalt, hvor der bliver givet ham Lejlighed dertil, vil skarpt paase, at den Bestemmelse i Forordningen af 27de Maj 1848, som afskaffede Husmandshoveriet, idet det blev forbudt at udleje Huse og tage Arbejdspræstationer i Stedet for Penge som Vederlag for Lejen, bliver overholdt. Der staa desværre i Forordningen af 27de Maj 1848, at det ikke er forbudt Godsejeren ved Siden af Lejekontrakten om Huset ogsaa at træffe Kontrakter med Lejehusmændene om Arbejde. Men hvad angaar denne Bestemmelse, respekterer man, efter hvad jeg har faaet oplyst, ikke denne flere Steder, idet man ganske simpelt sætter Lejekontrakten angaaende Huset og Kontrakten angaaende Arbejdspræstationen op i det samme Dokument. Men man træffer dog almindeligere en Ordning af dette Forhold, som er den, at naar en Godsejer f. Eks. udlejer et Hus til en Husmand fra